

บทที่ 3

การถามปากคำเด็กหรือเยาวชนในฐานะผู้ต้องหาในต่างประเทศ

เป็นที่เข้าใจในปัจจุบันว่า บุคคลทุกคนย่อมได้รับการคุ้มครองสิทธิ ไม่เว้นแต่ผู้กระทำความผิด ก็ได้รับการคุ้มครองสิทธิด้วย ดังเช่นที่สหประชาชาติได้บัญญัติให้การรับรองไว้ โดยให้มีการปฏิบัติที่เหมาะสม ไม่มีความรุนแรงจนเกินไป ซึ่งประเทศที่เป็นรัฐภาคีจำเป็นต้องปฏิบัติ แม้แต่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดสหประชาชาติก็ได้ให้ความสำคัญเช่นเดียวกัน โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างจากผู้ใหญ่ และมีความละเอียดอ่อนกว่า เพื่อเป็นการนำเด็กนั้นกลับมาสู่สังคมและสามารถดำเนินชีวิตต่อไปในสังคมได้ ซึ่งขั้นตอนกระบวนการในการเริ่มต้นเมื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมนั้นถือว่ามีความสำคัญมาก เพราะขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่เปราะบางมีความเสี่ยงที่จะให้เด็กปฏิเสธกระบวนการยุติธรรมได้ทุกเมื่อ หากได้รับการปฏิบัติไม่เหมาะสม ซึ่งในบทนี้จะขอลำถึงแนวทางและขั้นตอนการถามปากคำเด็กและเยาวชนในต่างประเทศ ซึ่งประเทศที่จะทำการศึกษาได้แก่

3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

3.2 ประเทศญี่ปุ่น

3.3 ประเทศฝรั่งเศส

3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

3.1.1 อายุของเด็กที่จะได้รับการคุ้มครอง

เด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลเยาวชนและครอบครัว โดยปกติหมายถึง เด็กและเยาวชนที่มีอายุไม่เกิน 16 ปี แต่บางรัฐถือเกณฑ์อายุไม่เกิน 21 ปี ส่วนกรณีของเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด (Delinquency) บางรัฐกำหนดอายุขั้นต่ำไว้ด้วย¹ ดังจะได้ยกตัวอย่างต่อไปนี้

ตามกฎหมายจัดตั้งศาลคดีเด็กของมลรัฐอิลลินอยส์ ค.ศ. 1899 ซึ่งถือว่าเป็นฉบับแรกของสหรัฐอเมริกา “เด็กกระทำความผิด” หมายถึง เด็กอายุต่ำกว่าสิบหกปี แต่ในกฎหมายปัจจุบันตาม United States Code หมวด 403 ผู้กระทำความผิดเด็ก มาตรา 5031 นิยามว่า “เด็ก” หมายความว่าถึง

¹ พัลลภ พิสิษฐ์สังขการ, เล่มเดิม, หน้า 2.

บุคคลที่อายุไม่ถึงสิบแปดปีหรือเพื่อกระบวนการพิจารณาและชี้ขาดคดีภายใต้หมวดนี้สำหรับการกระทำที่ถูกกล่าวหาของกระทำความผิดเด็กคือบุคคลที่อายุไม่ถึงสิบแปดปีและ “ผู้กระทำความผิดเด็ก” คือบุคคลที่กระทำความผิดก่อนอายุสิบแปดปี²

ในมลรัฐของทางวิสคอนซิน Chapter 938 Juvenile Justice Code มาตรา 938.08(3m) ผู้กระทำความผิดเด็ก หมายถึงเด็กอายุสิบแปดปีขึ้นไปที่มีฝ่าฝืนกฎหมายอาญาของมลรัฐหรือสหพันธรัฐ เว้นแต่ที่กำหนดไว้ในมาตรา 938.17, 938.18 และ 938.183 หรือละเมิดอำนาจศาลตามนิยามในมาตรา 785.01 (1) หรือระบุไว้ในมาตรา 938.355 (6g) มาตรา 938.02 (10m) “เด็ก” หมายถึงบุคคลที่อายุน้อยกว่าสิบแปดปี เว้นแต่เพื่อวัตถุประสงค์ในการสอบสวนหรือฟ้องร้องบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าฝ่าฝืนกฎหมายของสหพันธรัฐทั้งทางแพ่ง อาญา หรือเทศบัญญัติ เด็กจะไม่รวมถึงบุคคลที่อายุไม่ถึงสิบแปดปี

ในแต่ละมลรัฐกำหนดอายุของเด็กแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับกฎหมายเด็กของแต่ละรัฐ ซึ่งจะกำหนดในเรื่องอายุขั้นต่ำนั้นบางรัฐกำหนดอายุขั้นต่ำไว้ดังเช่นในมลรัฐวิสคอนซิน แต่บางมลรัฐจะไม่กำหนดอายุขั้นต่ำ เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดวิธีปฏิบัติต่อเด็กกระทำผิดใช้ระบบเดียว กล่าวคือ ศาลเด็กจะมีอำนาจในกรณีเด็กกระทำผิด ทั้งเด็กที่กระทำผิดกฎหมายและเด็กประพฤติไม่สมควรแก่วัย เช่น เข้าไปในสถานเริงรมย์เวลากลางคืน แต่ระบบของประเทศไทยเป็นระบบคู่ซึ่งเด็กที่กระทำผิดกฎหมายจะอยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัว แต่เด็กที่ประพฤติไม่สมควรแก่วัยจะอยู่ในอำนาจคุ้มครองดูแลของฝ่ายบริหารตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ซึ่งตามมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ “เด็ก” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส ทั้งนี้ เด็กที่อยู่ภายใต้ความคุ้มครองในพระราชบัญญัตินี้เป็นเด็กเร่ร่อน เด็กกำพร้า เด็กพิการ เด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดนักเรียนและนักศึกษา³

² แปลความจาก United States Code Chapter 403 Juvenile Delinquency Section 5031 Definitions

For the purpose of this chapter, a “juvenile” is a person who has attained his eighteen birthday, or for the purpose of proceedings and disposition under this chapter for an alleged act of juvenile delinquency, a person who has not attained his twenty-first birthday, and “juvenile delinquency” is the violation of a law of the United States committed by a person prior to his eighteen birthday which would have been a crime if committed by an adult or an violation by such a person of section 922(x).

³ จิตรลดา เหลืองภิรมย์. (2548). สิทธิของเด็กในกระบวนการสอบสวนคดีอาญา: ศึกษากรณีเด็กเป็นผู้ถูกกล่าวหา. หน้า 41-43.

โดยศาลเยาวชนและครอบครัวในประเทศสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่มีขอบเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนใน 5 กรณี⁴ คือ

- (1) เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา
- (2) เด็กและเยาวชนที่ขาดการเอาใจใส่ดูแล โดยมีใช้ความผิดของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง
- (3) เด็กและเยาวชนที่ถูกทอดทิ้งโดยเป็นความผิดของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง (Neglected Child)
- (4) เด็กและเยาวชนที่ต้องดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษ (Child in need of supervision) ทั้งนี้ Colorado Children's Code 1967 ได้บัญญัติว่า Child in need of supervision อันได้แก่ 1) เด็กซึ่งหนีโรงเรียนเป็นประจำ 2) เด็กซึ่งหนีออกจากบ้านหรือไม่ยอมอยู่ในปกครองของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง 3) เด็กซึ่งมีพฤติกรรมหรือการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด อันอาจเป็นอันตรายต่อตัวของเด็กเองหรือต่อสังคม
- (5) เด็กและเยาวชนที่เสพสุราหรือสูบบุหรี่ (Delinquent Child)

3.1.2 สิทธิของเด็กในชั้นสอบสวน

ในสหรัฐอเมริกา มีคดีที่ถือเป็นการวางหลักเกี่ยวกับสิทธิของเด็กที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาไว้ คือ In re gault 387 U.S.: 87 S.Ct.1428;18 L.Ed.2d 527 (1967) ทำให้ทราบว่าเด็กมี Due process of Law คดีนี้ข้อเท็จจริงมีว่านาย Gerald Gault อายุประมาณ 15 ปี ถูกกล่าวหาว่าก่อคดีโทรศัพท์ลามก ข้อหานี้หากจำเลยเป็นผู้ใหญ่จะมีโทษปรับไม่เกิน 50 เหรียญสหรัฐ หรือจำคุกไม่เกิน 2 เดือน แต่ศาลคดีเด็กของมลรัฐออริโซน ให้ส่งตัว Gault ไปรับการฝึกและอบรมจนบรรลุนิติภาวะและไม่ให้จำเลยมีทนายความแก้ต่าง และท้ายที่สุดศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาของศาลคดีเด็กของมลรัฐ โดยให้เหตุผลว่า Gault ไม่ได้ได้รับ Due process of Law ในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 ที่รับประกันว่าไม่มีใครรวมทั้งเด็กจะถูกตัดสิทธิในชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สินโดยปราศจาก Due process of Law คำตัดสินนี้ทำให้มั่นใจว่าเด็กได้รับ Due process ในศาลคดีเด็ก และแสดงถึงสิทธิต่างๆ ที่เด็กต้องมีเมื่ออยู่ในศาลคดีเด็ก จากคดีนี้ศาลได้วางหลักในเรื่องสิทธิของเด็กที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาไว้ทั้งชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณา ชั้นสอบสวนให้เด็กมีสิทธิที่จะได้รับแจ้งข้อกล่าวหาสิทธิที่จะปรึกษา สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์แก่ตนเองและสิทธิที่จะไม่ให้การ และในชั้นพิจารณาเด็กมีสิทธิในการเผชิญหน้ากับพยานและสิทธิที่จะถามค้าน ตาม Juvenile Justice Code ของมลรัฐวิสคอนซิน ได้กำหนดถึงสิทธิต่างๆ ซึ่งศาลวางหลักไว้ในคดี

⁴ มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์ ข (2551). กฎหมายเบื้องต้นเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน. หน้า 85-86.

In re gault แก่เด็กที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาด้วย นอกจากสิทธิเด็กที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาในชั้นสอบสวนที่ศาลได้วางหลักไว้ในคดี In re gault แล้ว ยังได้คุ้มครองสิทธิอื่นๆ ด้วย โดยสิทธิในชั้นสอบสวนทั้งที่วางหลักจากคดี In re gault และสิทธิอื่นๆ นอกจากสิทธิในคดี In re gault ที่สำคัญ มีดังนี้⁵

1) สิทธิที่จะได้รับแจ้งข้อกล่าวหา

สิทธิข้อนี้คำพิพากษาของคดี In re gault ได้รับรองไว้ เด็กและครอบครัวของเด็กต้องได้รับการบอกกล่าวว่าเขาถูกกล่าวหาในข้อหาใดก่อนเพื่อการเตรียมต่อสู้คดี การแจ้งข้อกล่าวหาเป็นขั้นตอนก่อนการเริ่มสอบปากคำ อันเป็นกระบวนการกับการแจ้งให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองหรือผู้ควบคุมเด็กตามกฎหมาย ในมลรัฐวิสคอนซินตาม Juvenile Justice Code กำหนดให้เด็กและครอบครัวของเด็กที่ถูกกล่าวหาได้รับแจ้งให้ทราบถึงข้อกล่าวหาเช่นกัน โดยหากเจ้าหน้าที่ผู้จับกุมเด็กมิได้ปล่อยตัวเด็กไปทันที แต่เตรียมส่งตัวเด็กให้พนักงานแรกรับ เจ้าหน้าที่ผู้จับกุมเด็กต้องบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรถึงข้อเท็จจริงที่สนับสนุนเหตุผลของการจับกุมตัวเด็กและจะต้องให้สำเนาเอกสารดังกล่าวแก่เด็กและพนักงานแรกรับคนละชุด⁶

2) สิทธิที่จะปรึกษา

เด็กจะได้รับการแจ้งว่าเขามีสิทธิที่จะปรึกษานายความ และหากเด็กไม่มีเงินพอที่จะจ้างนายความ ศาลจะต้องแต่งตั้งทนายให้เด็ก คำพิพากษาคดี In re gault ได้ให้การรับรองสิทธิข้อนี้ด้วยใน Juvenile Justice Code ของมลรัฐวิสคอนซิน ให้สิทธิเด็กที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาที่มีที่ปรึกษาได้โดยอาจร้องขอให้ศาลแต่งตั้งให้ตนได้ นอกจากนี้ เด็กที่อายุตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไปอาจละสิทธิข้อนี้ได้โดยต้องรู้และสมัครใจ⁷

3) สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฎิปักษ์แก่ตนเองและสิทธิที่จะไม่ให้การ

เด็กต้องได้รับแจ้งว่าเขามีสิทธิที่จะไม่ตอบคำถามหรือให้การใดๆ ที่อาจเป็นปฎิปักษ์กับตัวเอง สิทธินี้เป็นอีกสิทธิหนึ่งที่คำพิพากษาคดี In re gault ให้การรับรอง ซึ่งสิทธินี้ Juvenile Justice Code ของมลรัฐวิสคอนซินให้การรับรองไว้เช่นกัน⁸

4) สิทธิที่จะถูกควบคุมตัวแยกจากผู้ใหญ่

ในสหรัฐอเมริกากำหนดหลักการเกี่ยวกับการควบคุมตัวไว้ว่า เด็กซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาจถูกควบคุมในสถานที่สำหรับเด็กหรือสถานที่อื่นที่เหมาะสมตามที่อัยการสูงสุดจะกำหนดเท่านั้นหากเป็นไปได้ควรควบคุมตัวเด็กในบ้านอุปถัมภ์ หรือสถานที่ในชุมชนหรือใกล้เคียง

⁵ จิตรลดา เหลืองภิรมย์, เล่มเดิม, หน้า 46-49.

⁶ Wisconsin Statutes Chapter 938 Juvenile Justice Code Section 938.20 (3).

⁷ Wisconsin Statutes Chapter 938 Juvenile Justice Code Section 938.23.

⁸ Wisconsin Statutes Chapter 938 Juvenile Justice Code Section 938.20. (7) (a) and 93s.243 (1) (c).

กับชุมชนที่เด็กเคยอาศัยอยู่ โดยอัยการสูงสุดจะต้องไม่ควบคุมหรือจำกัดบริเวณเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในสถานที่ใดๆ ที่เด็กจะสามารถพบปะติดต่อกับนักโทษหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่ได้อย่างสม่ำเสมอ และหากเป็นไปได้ไม่ควรควบคุมตัวเด็กที่ถูกกล่าวหาพร้อมกับเด็กที่ถูกพิพากษาแล้วว่าได้กระทำความผิด เด็กที่อยู่ในความควบคุมจะต้องได้รับอาหาร ความอบอุ่น แสงสว่าง สุขอนามัย เติงนอน เสื้อผ้า สันทนาการ การศึกษาและการรักษาพยาบาลที่จำเป็นต่อร่างกายและจิตใจหรือการดูแลรักษาอื่นๆ อย่างเพียงพอ⁹

ใน Juvenile Justice Code ของมลรัฐวิสคอนซินให้เป็นอำนาจของพนักงานแรกจับเป็นผู้กำหนดสถานที่ในการควบคุมตัวเด็ก และความเข้มงวดที่แตกต่างกัน อาจเป็นบ้านของเด็กเอง ภายใต้ความดูแลของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง หรือบ้านอุปถัมภ์ หรือสถานที่ต้องอยู่ในห้องที่แยกต่างหากจากผู้ใหญ่ที่ถูกกักขังไว้เรือนจำ โดยต้องกักขังอยู่ในห้องที่แยกต่างหากจากผู้ใหญ่ที่ถูกกักขังไว้¹⁰

5) สิทธิที่เด็กจะได้กลับไปอยู่กับบิดามารดา

ในหลายมลรัฐในสหรัฐอเมริกา เช่น ในมลรัฐวิสคอนซิน ห้ามใช้วิธีการประกันตัวสำหรับเด็กเนื่องจากถือตามหลักว่าเด็กต้องได้รับการปล่อยตัว โดยมอบให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองเด็กอย่างรวดเร็วทันทีที่เป็นไปได้¹¹ แต่บางรัฐมลรัฐ เช่น มลรัฐโคโลราโดก็ยอมให้นำวิธีการประกันตัวมาใช้กับเด็ก เพราะกฎหมายคดีเด็กของมลรัฐเหล่านั้นมีข้อจำกัดไม่ให้ควบคุมเด็กไว้ในระหว่างรอการพิจารณาคดี

⁹ แปลความจาก United State Code Title 18 Chapter 403 Section 5035 Detention prior to disposition – “A juvenile alleged to be delinquent may be detained only in a juvenile facility of such other suitable place as the Attorney General may designate. Whenever possible, detention shall be in a foster home or community based facility located in or near his home community. The Attorney General shall not cause any juvenile alleged to be delinquent to be detained or confined in any institution in which the juvenile has regular contact with adult persons convicted of a crime or awaiting trial on criminal charges. In so far as possible, alleged delinquents shall be kept separate from adjudicated delinquents. Every juvenile in custody shall be provided with adequate food, heat, light, sanitary facilities, bedding, clothing, recreating, education and medical care, including necessary psychiatric, psychological or other care and treatment.”

¹⁰ Wisconsin Statutes Chapter 938 Juvenile Justice Code Section 938.207, 938.208, 938.209.

¹¹ Wisconsin Statutes Chapter 938 Juvenile Justice Code Section 938.20 (20) (a) and (7) (b).

6) การตั้งเกณฑ์อายุเด็กที่รับผิดทางอาญาได้

ในสหรัฐอเมริกา มีการตั้งเกณฑ์อายุเด็กที่ต้องรับผิดทางอาญาซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามกฎหมายในแต่ละมลรัฐจะกำหนด ซึ่งมลรัฐวิสคอนซินกำหนดไว้ที่สิบปี¹²

3.1.3 กระบวนการถามปากคำเด็ก

ระบบอัยการสหรัฐอเมริกามีที่มาจากทางเลือกตั้ง ทำให้การเมืองมีโอกาสแทรกแซงการดำเนินคดีของอัยการได้ง่าย ในสหรัฐอเมริกาอัยการเท่านั้นที่มีอำนาจในการฟ้องคดี เช่น สิ่งไม่ฟ้องคดีอาญาใดที่พรรคการเมืองของตนมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องก็ได้ โดยไม่ต้องชี้แจงเหตุผลต่อผู้ใด เมื่อมีการกระทำความผิดขึ้น ผู้ต้องหาจะถูกดำเนินคดี โดยอัยการเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนก่อนนำคดีฟ้องศาล แม้ทางปฏิบัติ ตำรวจจะเป็นผู้สืบสวนสอบสวนและจับกุมผู้กระทำความผิด แต่กฎหมายของรัฐบางรัฐ เช่น รัฐมิชิแกน ระบุบังคับให้ตำรวจต้องขอความเห็นชอบเบื้องต้นจากอัยการเพื่อให้ตรวจสอบความถูกต้องสมควรในการจับ

อำนาจหน้าที่ของอัยการที่เกี่ยวกับการสอบสวนมีระบุไว้ใน American Bar Association คือ อัยการจะเป็นผู้รับผิดชอบการสอบสวนเมื่อตำรวจและองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องสอบสวนตามหน้าที่โดยปกติแล้ว แต่การสอบสวนนั้นยังไม่เพียงพอ

ก่อนที่อัยการฟ้องคดีต่อศาล อัยการมีอำนาจสอบสวนเพิ่มเติมจากที่พนักงานสอบสวนได้สอบสวนไว้ รวมถึงการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ทั้งที่เป็นผลดีและใช้ชนผู้ถูกกล่าวหาด้วย เช่น เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจในขณะปฏิบัติหน้าที่ได้ทำร้ายบุคคลใดได้รับบาดเจ็บสาหัส หรือตาย อัยการต้องเสนอในคำฟ้องส่วนที่เป็นคุณเพื่อแสดงให้เห็นถึงข้อเท็จจริงว่ามีเหตุอันควรที่จะต้องกระทำเช่นนั้น และเพื่อเป็นหลักประกันแก่สาธารณชนทั่วไปให้เกิดความเชื่อมั่นว่าการดำเนินคดีของอัยการมีพื้นฐานที่จะอำนวยความเป็นธรรม¹³

เมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกตำรวจ (ปกติเป็นตำรวจที่ได้รับการฝึกอบรมสำหรับจับกุมและสืบสวนคดีเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ) จับกุมในข้อหาว่ากระทำความผิดในทางอาญา หรือถูกจับกุมในข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นเป็นบุคคลที่ต้องการการควบคุมความประพฤติ ตำรวจมีอำนาจสืบสวนคดีและกักขังเด็กหรือเยาวชนไว้ยังแผนกกักขังเด็กและเยาวชนในสถานตำรวจไม่เกิน 24 ชั่วโมง ขณะเดียวกันตำรวจต้องแจ้งเรื่องการจับกุมนี้ให้ศาลเยาวชนและครอบครัวและบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กหรือเยาวชนทราบด้วย¹⁴

¹² Wisconsin Statutes Chapter 938 Juvenile Justice Code Section 938.12.

¹³ สุขสมชัย สุทธิบดี. (2553, 20 กุมภาพันธ์). ชุด4 กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของญี่ปุ่นและสหรัฐ LA790. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2553, จาก http://www.nitiramuthai.com/cgi-bin/nitiramuthai/news.pl?id_news=0378

¹⁴ บุญเพราะ แสงเทียน. (2546). กฎหมายเกี่ยวกับเยาวชนและครอบครัวแนวประยุกต์. หน้า 74.

หลังจากนั้นตำรวจจะต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนที่ถูกจับกุมส่งไปยังสถานแรกรับ (Detention Home) พนักงานแรกรับซึ่งเรียกว่า Intake Officer, Intake Worker หรือเรียกอีกอย่างว่า Receiving Officer ซึ่งแล้วแต่กฎหมายของแต่ละรัฐจะสัมภาษณ์เด็กหรือเยาวชนนั้นและถ้าจำเป็นก็สัมภาษณ์บิดามารดาหรือผู้ปกครองด้วย เพื่อพิจารณาว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นควรจะต้องได้รับการพิจารณาคดีจากศาลเยาวชนและครอบครัวหรือไม่ หากเห็นสมควรก็จะพิจารณาต่อไปว่าควรจะต้องเอาตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไว้ในสถานแรกรับในระหว่างดำเนินการสืบเสาะข้อเท็จจริงหรือไม่ โดยปกติพนักงานแรกรับจะควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนไว้ในกรณีต่อไปนี้¹⁵

- (1) มีท่าทีว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นจะหลบหนีการพิจารณาคดี
- (2) หากปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปจะเป็นอันตรายแก่ตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นเองหรือต่อสังคม
- (3) เมื่อเห็นว่าการควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนไว้ในสถานแรกรับจะเป็นประโยชน์แก่รูปคดี

ในกรณีที่คดีนั้นเป็นคดีเล็กน้อย พนักงานแรกรับมีอำนาจจะดำเนินการเปรียบเทียบคดีหรือดำเนินการแก้ไขอย่างหนึ่งอย่างใดแล้วปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปโดยมีเงื่อนไขใดๆ หรือคุมประพฤติดังกล่าวไม่มีก็ได้ จากการสำรวจของกองเด็ก (Children Bureau) ปรากฏว่าครึ่งหนึ่งของเด็กและเยาวชนที่ถูกส่งตัวไปยังศาลเยาวชนและครอบครัวเคยได้รับการเปรียบเทียบคดีหรือดำเนินการแก้ไขอย่างหนึ่งอย่างใดโดยพนักงานแรกรับหรือโดยหน่วยงานอื่นๆ ที่มีหน้าที่มาแล้ว

ระหว่างที่เด็กและเยาวชนอยู่ในสถานแรกรับ พนักงานคุมประพฤติที่มีหน้าที่สืบเสาะข้อเท็จจริง (Court investigation) จะทำการสืบประวัติ สิ่งแวดล้อม และรายละเอียดต่างๆ พร้อมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนแต่ละคน เพื่อจัดทำเป็นรายงานข้อเท็จจริง (Social study) เสนอต่อศาลเยาวชนและครอบครัวโดยทำเป็นคำร้อง (Petition) และถ้าศาลเห็นสมควรก็จะให้มีการตรวจร่างกายและจิตใจโดยแพทย์และจิตแพทย์ด้วย ศาลจะนำรายงานข้อเท็จจริงของพนักงานคุมประพฤติและผลการตรวจร่างกายและจิตใจของแพทย์และจิตแพทย์มาพิจารณาประกอบกับสำนวนการสอบสวนของตำรวจ¹⁶

¹⁵ แหล่งเดิม. หน้า 74-75.

¹⁶ แหล่งเดิม.

3.2 ประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นถือเป็นประเทศพัฒนาประเทศหนึ่งที่มีการเจริญเติบโตทางด้านอุตสาหกรรมเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ แม้กระทั่งกระบวนการยุติธรรมที่บังคับใช้ก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม โดยอัตราของอาชญากรรมของประเทศญี่ปุ่นอยู่ในเกณฑ์ขั้นต่ำ กฎหมายที่ใช้กับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กของประเทศญี่ปุ่น เรียกว่า Shonenho หรือ The Juvenile Law หรือ Shonenho มาตรา 1 ถือเป็นหัวใจของกฎหมายฉบับนี้ คือ มุ่งที่จะแก้ไขและปรับปรุงเด็ก¹⁷ กฎหมายฉบับนี้ได้รับการปรับปรุงแก้ไขหลายครั้ง โดยครั้งล่าสุดได้แก้ไขบางส่วน มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 เมษายน ค.ศ. 2001 ปัจจัยหลักที่มีส่วนกระตุ้นให้เกิดการแก้ไขกฎหมายครั้งนี้คือ เมื่อ ปี ค.ศ. 1997 เกิดคดีที่วิพากษ์วิจารณ์กันทั่วประเทศว่ากฎหมายเด็กที่ใช้กันอยู่ปกป้องเด็กที่กระทำความผิดมากเกินไป คดีนี้เรียกกันว่า Kobe Case ข้อเท็จจริงมีว่าในเขต Suma ของเมืองโกเบ (Kobe)¹⁸

3.2.1 อายุของเด็กที่จะได้รับการคุ้มครอง

ในกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นมีการให้ความหมายคำว่า “เด็ก” แตกต่างกันไปตามแต่วัตถุประสงค์ของกฎหมายนั้นๆ สำหรับในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะเด็กที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาตาม The Juvenile Law ของญี่ปุ่น “เด็ก” หมายความว่า บุคคลที่อายุต่ำกว่า 20 ปี¹⁹ และตาม The Penal Code ของญี่ปุ่น เด็กซึ่งอายุต่ำกว่า 14 ปี จะไม่อยู่ภายใต้การลงโทษทางอาญา²⁰ ในญี่ปุ่นนอกจากเด็กที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาแล้ว ศาลเยาวชนของญี่ปุ่นมีเขตอำนาจเหนือเด็กที่มีความประพฤติไม่เหมาะสมและเสี่ยงที่จะกระทำความผิดด้วย และแม้ว่าเด็กที่อายุต่ำกว่า 14 ปี จะไม่มีความผิดทางอาญา แต่การกระทำของเด็กอาจเข้าลักษณะเด็กที่มีความประพฤติไม่เหมาะสมก็ได้ ซึ่งยังคงอยู่ภายใต้ เช่นกัน²¹

¹⁷ The Juvenile Law Article 1 (The Object of this law).

“The object of this law is for the aim of wholesome rearing of juveniles to carry out educative measures relating to the character correction and environmental adjustment of delinquent juveniles and also to take special measures with respect to the criminal cases of juveniles and adults who are harmful to the welfare of juveniles.”

¹⁸ จิตรลดา เหลืองภิรมณ์. เล่มเดิม. หน้า 54-55.

¹⁹ The Juvenile Law – Article 2 The term “juvenile” as used in this Law shall mean any person under 20 years of age, ...

²⁰ Masami Izumida Tyson. Revising Shonenho: A call to a Reform That Effective Japanese Juvenile System. Retrieved July 5, 2012, from <http://www.mofa.go.jp/policy/human/child/report2/definition.html>.

²¹ ชัชฎาภา พันธุมจินดา. เล่มเดิม. หน้า 67-68.

เกณฑ์อายุของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวของประเทศไทย คือ บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี โดยสามารถแบ่งเด็กและเยาวชนที่อยู่ในอำนาจศาลออกเป็น 3 กลุ่ม คือ²²

- (1) เยาวชนที่กระทำความผิด (Juvenile Offender) คือ เยาวชนที่มีอายุ 14-19 ปี
- (2) เยาวชนที่กระทำความผิด (Child Offender) คือ เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 14 ปี
- (3) เด็กหรือเยาวชนที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด (Predelinquency) คือ บุคคลที่ยังไม่ได้กระทำความผิดแต่มีความเสี่ยงที่จะกระทำความผิดในอนาคต โดยเป็นบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี

ศาลเยาวชนและครอบครัวในประเทศไทยถือว่าเป็นศาลชำนาญพิเศษ (Specialized court) ที่มีวัตถุประสงค์สำคัญในการรักษาไว้ซึ่งสวัสดิภาพของครอบครัวและแสวงหาวิธีการอบรมเลี้ยงดูเยาวชนที่เหมาะสมและตอบสนองต่อความคาดหวังของสังคมต่อกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอย่างเหมาะสม ดังนั้น การทำงานของศาลเยาวชนและครอบครัวของญี่ปุ่นจึงมีหลักกฎหมายเป็นพื้นฐาน และมีการร่วมมือกันระหว่างส่วนต่างๆ ของสังคม โดยมุ่งที่จะแก้ไขพฤติกรรมมนุษย์และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

3.2.2 สิทธิของเด็กในชั้นสอบสวน

การคุ้มครองสิทธิของเด็กที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาในญี่ปุ่นก็ได้รับการรับรองไว้เป็นพิเศษกว่าผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นผู้ใหญ่เช่นกัน เนื้อหาการคุ้มครองโดยสาระสำคัญทั่วไปคล้ายกับประเทศอื่น แต่ญี่ปุ่นมีความแตกต่างในเรื่องห้ามนำเสนอหรือเผยแพร่ข้อมูลใดๆ ที่จะบ่งบอกตัวเด็กได้ ซึ่งแม้ไม่มีบทลงโทษในกรณีฝ่าฝืน แต่ทว่าสื่อมวลชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด แม้ในช่วงหลังจากเกิดคดี Kobe Case สื่อมวลชนก็เริ่มจะไม่เคร่งครัดเท่าเดิม และศาลจะผ่อนผันมากกว่าเดิม อีกทั้งยังไม่มีบทลงโทษในกรณีที่ฝ่าฝืนก็ตาม แต่ก็ยังไม่ถึงขั้นละเมิดสิทธิเด็กในเรื่องนี้เป็นการทั่วไปนักสิทธิที่ The Juvenile Law ให้การรับรอง มีดังนี้²³

- 1) การตั้งเกณฑ์อายุเด็กที่มีความรับผิดชอบทางอาญาได้

ตาม The Penal Code ของญี่ปุ่น เด็กอายุน้อยที่สุดที่จะมีความรับผิดชอบทางอาญาได้ คือ อายุ 14 ปี²⁴

²² มาตราลักษ์ณ์ ออริ่งโรจน์ ข เล่มเดิม, หน้า 90.

²³ จิตรลดา เหลืองภิรมย์, เล่มเดิม, หน้า 57-58.

²⁴ Masami Izumida Tyson, Revising Shonenho: A call to a Reform That Effective Japanese Juvenile System. Retrieved July 5, 2012, from <http://www.mofa.go.jp/policy/human/child/report2/definition.html>.

2) สิทธิที่จะไม่ให้การใดๆ และไม่ให้เป็นปฎิบัติแก่ตนเอง

ตาม The Juvenile Law เด็กที่ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิที่จะไม่ให้การใดๆ และมีสิทธิที่จะไม่ให้เป็นปฎิบัติแก่ตนเอง เช่นเดียวกับสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นผู้ใหญ่²⁵

3) การควบคุมแยกจากผู้ใหญ่และเด็กอื่นๆ

ระหว่างชั้นสอบสวน หากมิได้ปล่อยตัวไป แต่ถูกควบคุมตัวในระหว่างนั้นเด็กต้องถูกแยกจากการควบคุมตัวร่วมกับผู้ใหญ่ จุดประสงค์เพื่อมิให้เกิดการเลียนแบบผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่ นอกจากนี้แล้ว เด็กก็จะไม่ถูกควบคุมตัวไว้ในห้องเดียวกับผู้ถูกกล่าวหาเด็กคนอื่นๆ ด้วยเพื่อไม่ให้ติดต่อกัน²⁶ ในประเด็นนี้ข้าพเจ้าคิดว่าเกี่ยวกับพยานหลักฐานหรือรูปคดี

4) สิทธิในการห้ามเผยแพร่ข้อมูลที่อาจบ่งชี้ถึงเด็ก

ในญี่ปุ่น ห้ามสื่อมวลชนนำเสนอรูปภาพ ชื่อ อายุ ที่อยู่ หรือข้อมูลอื่นที่อาจนำไปสู่การระบุตัวเด็กได้²⁷ วัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กสามารถกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข และเข้าสู่สังคมได้โดยไม่ถูกสังคมรังเกียจหรือรื้อฟื้นเรื่องในอดีตมาดอกร้ายเด็ก รวมถึงในชั้นพิจารณาด้วย และกฎหมายยังกำหนดให้นั่งพิจารณาเป็นการลับ โดยบรรยากาศนั้นจะต้องเป็นไปด้วยความละมุนละม่อมและอบอุ่น²⁸

5) สิทธิมีผู้อยู่ด้วยระหว่างสอบสวน

ระหว่างการสอบสวนเด็กและเยาวชนที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาตาม The Juvenile Police Activity Principles ใช้กันเป็นมาตรฐานในการสอบสวนเด็กของตำรวจญี่ปุ่นกำหนดซึ่งได้กำหนดไว้ใน Article 9 Section 3 ว่าโดยหลักแล้วการสอบสวนเด็กต้องกระทำต่อหน้าผู้ปกครอง²⁹ที่อยู่กับเด็กหรือบุคคลอื่นที่เหมาะสม (“Except in cases where there is no alternative, these shall be in the presence of guardian who has accompanied the juvenile or of another person deemed appropriate.”)³⁰

ซึ่งเห็นได้ว่าแนวคิดในการถามปากคำเด็กที่เป็นผู้ต้องหา นั้น ควรที่จะกระทำต่อหน้าบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กนั้น มากกว่าที่จะกระทำต่อหน้าบุคคลใดก็ได้ตามที่เด็กร้องขอ

²⁵ Yasuhiro Tanabe. Role of the Public Prosecutors in Juvenile Justice in Japan. Retrieved June 21, 2012, from <http://www.perry-hs.pac.odacdc.ca/cdu/StudPar/StudParPDFs/JuvJustices.pdf>

²⁶ The Juvenile Law – Article 49.

²⁷ The Juvenile Law – Article 61.

²⁸ The Juvenile Law – Article 22.

²⁹ แปลความจาก “guardian” as used in this Law shall mean any person who is legally responsible to a juvenile for this custody and education or who actually has a juvenile in custody.

³⁰ Tomoki Ikegami. Reconsideration of Japan’s Revised Juvenile Act, and Considerations Regarding Juvenile Justice Reform. Retrieved June 21, 2012, from <http://repositories.cdlib.org/csls/fwp/27/>

ทั้งนี้เนื่องจากเด็กย่อมมีความใกล้ชิดกับครอบครัวมากที่สุด บุคคลในครอบครัวนั้นถือว่าเป็นส่วนที่จะรับรู้ถึงพฤติกรรมของเด็กเพื่อนำไปสู่การแก้ไขเยียวหาความประพฤติของเด็กต่อไป

3.2.3 กระบวนการถามปากคำเด็ก

เมื่อต้นศตวรรษที่ 8 ประเทศญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลในการดำเนินคดีอาญาจากประเทศจีน โดยคดีเริ่มจากการร้องทุกข์ของผู้เสียหาย การดำเนินคดีเป็นหน้าที่ของผู้พิพากษาโดยอาศัยคำรับสารภาพของจำเลย หรือคำให้การพยาน ตลอดจนการใช้วิธีการทรมานเพื่อให้รับสารภาพ ต่อมา ค.ศ. 1868 ในสมัยราชวงศ์เมจิ ญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลจากกฎหมายในประเทศภาคพื้นยุโรปที่ถือหลักว่า “คำตัดสินควรอาศัยพยานหลักฐาน” (All crime shall be adjudicated on the basis of evidence) จึงได้ยกเลิกการทรมานใน ค.ศ. 1879 ใน ค.ศ. 1872 ซึ่งญี่ปุ่นกำหนดให้อัยการเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนและฟ้องคดีอาญา โดยฟ้องในนามรัฐ อันเป็นอิทธิพลที่ได้รับมาจากกฎหมายฝรั่งเศสและได้จัดทำ ป.วิ.อาญา ค.ศ. 1922 โดยได้รับอิทธิพลจากเยอรมัน

ต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นซึ่งแพ้สงครามได้เปลี่ยนแปลงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ด้วยการนำแนวคิดเรื่อง Due Process มาใช้โดยกำหนดหลักประกันสิทธิเสรีภาพขั้นมูลฐานของประชาชนไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้เป็นอิทธิพลจากระบบกฎหมาย Anglo-America เจ้าหน้าที่หลักในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของญี่ปุ่นได้แก่ ตำรวจ อัยการและศาลยุติธรรม ซึ่งมีโครงสร้างแตกต่างกันไป โดยศาลยุติธรรมเป็นหน่วยงานอิสระไม่ได้สังกัดกระทรวงยุติธรรม ตำรวจขึ้นกับท้องถิ่น ส่วนอัยการสังกัดกระทรวงยุติธรรม และมีอำนาจฟ้องคดีอาญาตามระบบการฟ้องคดีโดยรัฐ ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาเองไม่ได้

อัยการมีบทบาทในคดีอาญาตั้งแต่เริ่มมีการกระทำความผิดอาญาจนกระทั่งการบังคับตามคำพิพากษา ในส่วนของการสอบสวนมีตำรวจและอัยการเป็นเจ้าหน้าที่หลัก เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น ตำรวจท้องถิ่นจะเป็นผู้รับผิดชอบเบื้องต้นในการสอบสวนคดีอาญาทุกประเภทในจังหวัดนั้นๆ แล้วรายงานต่ออัยการ โดยสำนักอัยการจะมอบหมายให้อัยการคนหนึ่งรับผิดชอบคดี และในทางปฏิบัติแล้วอัยการและตำรวจจะร่วมมือกันสอบสวนจนแล้วเสร็จ ซึ่งเดิมในระยะแรกเมื่อ ค.ศ. 1880 อัยการญี่ปุ่นมีเพียงอำนาจร้องขอให้มีการสอบสวนคดีอาญา แต่ไม่มีอำนาจสอบสวนเอง จนกระทั่ง ค.ศ. 1897-1916 อัยการเริ่มมีบทบาทในการสอบสวนคดีอาญามากขึ้น เนื่องจากประชาชนต้องการให้มีการฟ้องคดีเมื่อพยานหลักฐานต่างๆ ที่รวบรวมมานั้นเพียงพอที่จะสนับสนุนว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด³¹

³¹ สุขสมัย สุทธิบดี. เล่มเดิม.

ประเทศญี่ปุ่นได้จัดระบบกระบวนการยุติธรรมโดยให้สำนักงานอัยการเป็นองค์กรหลักในกระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรมทำหน้าที่บริหารงานยุติธรรม องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญา ยกเว้นศาลจะอยู่ในกระทรวงยุติธรรม การจัดระบบการทำงานของอัยการ เช่น การจัดเก็บพยานหลักฐาน การควบคุมตัวผู้ต้องหา การจัดเจ้าหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติงาน อัยการซึ่งมีจำนวนเพียงพอ ทำให้อัยการประสบความสำเร็จในการทำงาน ซึ่งอัยการญี่ปุ่นกับตำรวจจะมีความร่วมมือกันเป็นอย่างดี แต่หากไม่ร่วมมือแล้วกฎหมายที่กำหนดบทลงโทษต่อตำรวจที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งอัยการ³²

อัยการมีอำนาจหน้าที่ในการเริ่มคดีได้เอง แม้ไม่มีผู้ใดร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานอัยการ หากพนักงานอัยการได้ทราบคดีไม่ว่าโดยทางใดก็ตามถ้ามีเหตุผลอันสมควรเชื่อได้ว่าการกระทำผิดเกิดขึ้น พนักงานอัยการสามารถทำการสอบสวนได้ และผู้เสียหายสามารถร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานอัยการได้ ซึ่งเมื่อพนักงานอัยการได้รับคำร้องทุกข์แล้วจะดำเนินการเอง หรือสั่งการให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวน หรือให้ความร่วมมือในการสอบสวน

เหตุที่กฎหมายญี่ปุ่นได้ให้อำนาจแก่พนักงานอัยการในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญามาจากแนวคิดที่ว่า อำนาจการสอบสวนและฟ้องร้องคดีเป็นกระบวนการเดียวกันจะแบ่งแยกจากกันไม่ได้ เนื่องจากการฟ้องคดีจะต้องอาศัยข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนอันเป็นปัจจัยสำคัญ การสืบสวนสอบสวนซึ่งเป็นวิธีแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริงเป็นเพียงอุปกรณ์หรือเครื่องมือของการฟ้องคดี และพนักงานอัยการซึ่งเป็นผู้ฟ้องร้องดำเนินคดีในศาลก็ควรจะมีโอกาสได้สัมผัสหรือรู้เห็นข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับคดีนั้นด้วยตนเองให้มากที่สุด

ในการใช้มาตรการบังคับนั้น เช่น การออกหมายจับ การค้น และการควบคุมตัวผู้ถูกจับศาลเป็นผู้ใช้มาตรการบังคับ ตำรวจเป็นผู้ยื่นคำร้องขอออกหมายต่อศาลโดยการยื่นคำร้องขอออกหมายนั้นต้องได้รับความเห็นชอบจากพนักงานอัยการเสียก่อน กล่าวคือ ตำรวจต้องยื่นคำร้องขอออกหมายภายใต้คำสั่งของพนักงานอัยการ

ระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหานั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น มาตรา 204 ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า เมื่อมีการจับตัวผู้ต้องหา ตำรวจต้องนำตัวผู้ต้องหาพร้อมทั้งพยานหลักฐานที่รวบรวมได้ในเบื้องต้นไปยังสำนักงานอัยการที่มีอำนาจเหนือคดีนั้นภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่จับกุม เพื่อให้พนักงานอัยการพิจารณาว่าสมควรที่จะยื่นคำร้องต่อศาลให้สั่งควบคุมตัวผู้ต้องหานั้นหรือไม่ หากพนักงานอัยการได้พิจารณาแล้วเห็นว่าพยานหลักฐาน

³² โทโมโกะ อากาเนะ. (2541, มิถุนายน). “โครงสร้างกระทรวงยุติธรรมและงานอัยการของญี่ปุ่น.” *บทบัญญัติ*, 54 (2). หน้า 155.

ในเบื้องต้นน่าจะเชื่อถือว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิดหรือเห็นว่ามีความจำเป็นจะต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ก็จะยื่นคำร้องต่อศาลภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่ได้รับตัวผู้ต้องหาจากตำรวจ เพื่อขอให้ศาลออกหมายจับผู้ต้องหาไว้ได้ไม่เกินครั้งละ 10 วัน และศาลจะสั่งจับได้ไม่เกิน 2 ครั้ง³³

พนักงานอัยการต้องมีความเป็นกลาง เพราะพนักงานอัยการเป็นตัวแทนของรัฐในการดำเนินคดีอาญาเอาผิดกับผู้กระทำความผิด ปลอ่ยตัวผู้บริสุทธิ์ ในบางครั้งพนักงานอัยการต้องถอนฟ้องหรือปิดคดี โดยเหตุผลที่ว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ หรือพยานหลักฐานยังไม่เพียงพอที่จะลงโทษจำเลยได้ อีกทั้งเมื่อฟ้องคดีต่อศาลแล้วการเสนอพยานหลักฐานต่างๆ ต่อศาล พนักงานอัยการต้องเสนอข้อเท็จจริงที่เป็นผลดีแก่จำเลยด้วย

กรณีการสอบสวนเพิ่มเติมพนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนเพิ่มเติมอย่างกว้างขวาง เช่น ในคดีอุกฉกรรจ์หรือคดีที่มีปัญหายุ่งยากซับซ้อน พนักงานอัยการจะเข้าไปมีบทบาทอย่างใกล้ชิด โดยอาจเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนมาดูเป็นระยะๆ หรือให้พนักงานสอบสวนส่งผู้ต้องหา พยานบุคคล หรือผู้เสียหาย มาเพื่อทำการซักถามได้เอง และในบางคดี เช่น คดีข้าราชการฝ่ายการเมือง หรือข้าราชการประจำระดับสูงถูกกล่าวหาว่ากระทำการทุจริตในตำแหน่งหน้าที่ พนักงานอัยการเข้าไปทำการจับกุมและสอบสวนคดีนั้นเอง เพราะคดีเหล่านี้ข้อบิตอัยการ ต้องรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบเป็นระยะๆ เพื่อที่คณะรัฐมนตรีจะได้ตอบกระทู้ถามในรัฐสภาได้ และยังเป็นการแสดงให้เห็นว่าฐานะและหลักประกันของพนักงานอัยการดังกล่าวเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ประชาชนเชื่อว่าพนักงานอัยการสามารถดำเนินคดีเช่นนี้ได้โดยไม่หวั่นเกรงต่ออิทธิพลใดๆ³⁴

นอกจากนี้กรณีที่มีได้มีการเริ่มคดีมาแต่ชั้นเจ้าพนักงานตำรวจ กล่าวคือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของญี่ปุ่นเปิดช่องให้มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่ออัยการได้ ในกรณีเช่นนี้เมื่ออัยการได้รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษแล้ว อัยการก็อาจดำเนินการสอบสวนคดีนั้นเองจนเสร็จการ หรืออาจจะสั่ง (Instruct) ให้เจ้าพนักงานตำรวจช่วย (Assist) หรือร่วมมือ (Cooperate) ในการสอบสวนหรืออาจส่งเรื่องให้เจ้าพนักงานตำรวจทำการสอบสวนจนเสร็จการก็ได้ นอกจากนี้แม้ในบางกรณีอาจจะไม่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษทั้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจและต่ออัยการ แต่หากอัยการได้ทราบมาโดยทางใดก็ตาม ว่ามีเหตุควรเชื่อได้ว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น

³³ The Code of Criminal Procedure, Article 208.

³⁴ ไพฑูรย์ ตั้งชนะวัฒน์. (2550). กระบวนการสอบสวนในคดีอาญาภายใต้การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาโดยพนักงานอัยการ. หน้า 138-141.

กระบวนการสอบสวนเด็กของตำรวจจะถูกดำเนินการตามความเชื่อของการมุ่งพัฒนาเด็กและครอบคลุมถึงบุคลิกภาพ ความประพฤติ บันทึกภูมิหลัง การศึกษา ภูมิหลังของครอบครัว เพื่อนหรือผู้ร่วมกระทำความผิด รวมทั้งข้อเท็จจริง สาเหตุและแรงคลไจในการกระทำผิด³⁵ ตำรวจจะเป็นผู้เริ่มต้นสอบสวนคดีอาญา อัยการอาจทำการสอบสวนได้ด้วยตนเองเพื่อเป็นการเสริมการสอบสวนของตำรวจโดยการสอบคำให้การสอบคำให้การผู้เสียหายและพยาน และแนะนำให้ตำรวจทำการรวบรวมพยานหลักฐานต่อไป นอกจากนี้อัยการอาจเริ่มต้นและทำการสอบสวนเองจนเสร็จสิ้นโดยไม่ต้องอาศัยตำรวจก็ได้³⁶

โดยพื้นฐานแล้ว การสอบสวนเด็กเหมือนการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นผู้ใหญ่มีข้อแตกต่าง คือ หากเป็นคดีที่สามารถลงโทษปรับหรือโทษที่น้อยกว่าได้ ตำรวจจะต้องส่งตัวเด็กแก่ให้ศาลเยาวชนโดยตรง การสอบสวนคดีเด็กควรกระทำอย่างรวดเร็วเนื่องจากว่าเด็กนั้นเติบโตเร็วและเปลี่ยนแปลงทั้งความคิดและจิตใจด้วย การดำเนินการซักข้อโดยไม่มีความจำเป็นทำให้ไม่ได้รับประสิทธิภาพตำรวจจะดำเนินการสอบสวนตามแบบของ The Juvenile Law ประกอบกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายหรือระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการสัมภาษณ์เด็กตำรวจต้องไม่เพียงค้นหาข้อเท็จจริงในเรื่องของการกระทำผิดอาญาเท่านั้น แต่รวมถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความจำเป็นของมาตรการแก้ไขและความจำเป็นของการปกป้องเด็ก ทั้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำผิดและความจำเป็นของการปกป้องต้องกระจ่าง ในการสอบสวนเด็ก ตำรวจผู้สอบปากคำต้องระวังคำถามที่ใช้อาจทำให้เด็กถูกโน้มน้าวได้

ภายหลังการจับกุม หากเห็นว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมตัวไว้ต้องปล่อยตัวทันทีหากเห็นว่ามีความจำเป็นต้องควบคุมตัวไว้ ผู้ถูกกล่าวหาต้องส่งตัวให้พนักงานอัยการพร้อมด้วยพยานหลักฐานภายในสี่สิบแปดชั่วโมง ฉะนั้นตำรวจมีเวลาสัมภาษณ์ได้ภายในระยะเวลาดังกล่าวและห้ามติดต่อกับผู้ถูกกล่าวหาคนอื่น ต้องแยกเด็กและผู้ใหญ่ หากคดีที่มีเด็กรวมกันจำนวนมากก็ต้องไม่ถูกควบคุมตัวไว้ในห้องเดียวกันและแต่ละคนจะถูกดำเนินการแยกจากกัน

ในคดีที่เด็กถูกควบคุมตัวโดยหลักแล้วผู้ปกครองหรือผู้แทนต้องได้รับการติดต่อโดยไม่ชักช้าผู้ปกครองหรือผู้แทนต้องสามารถให้คำแนะนำหรือแนวทางแก่เด็กระหว่างที่ฟื้นฟูแก้ไข เยียวยาและอบรมได้หลังจากที่คดีปิดแล้วแม้ว่า ทั้งตำรวจและพนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาแยกจากกันอย่างอิสระก็ตาม เมื่อตำรวจไม่มีอำนาจจับคดี แต่พนักงานอัยการมีอำนาจทำได้ตามกฎหมาย ดังนั้นตำรวจจะเสนอคดีต่อพนักงานอัยการพร้อมด้วยเอกสารและพยานต่างๆ ทั้งหมด ซึ่งพนักงานอัยการต้องตรวจสอบอย่างละเอียดอีกครั้ง และสามารถสัมภาษณ์ผู้ถูกกล่าวหา

³⁵ จิตรลดา เหลืองภิรมย์. เล่มเดิม. หน้า 56.

³⁶ โทโมโกะ อากาเนะ. เล่มเดิม. หน้า 152.

และพยานสำคัญด้วยตนเอง หากจำเป็นพนักงานอัยการสามารถแนะนำตำรวจให้รวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้พนักงานอัยการมีเวลาอีกยี่สิบสี่ชั่วโมงในการถามคำถามเด็ก พนักงานอัยการสามารถขอขยายได้อีกสิบวัน และหากมีความจำเป็นอย่างมากพนักงานอัยการอาจร้องขอขยายระยะเวลาได้อีกครั้งเป็นเวลาอีกสิบวัน สำหรับคดีที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้ใหญ่ โดยตำรวจจะเริ่มดำเนินการสอบสวนคดีทั่วไปและพนักงานอัยการจะเริ่มดำเนินการสอบสวนเฉพาะคดีสำคัญประเภทคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจส่วนการร้องขอให้คุมขังเด็กใน The Juvenile Law กำหนดให้พนักงานอัยการร้องขอต่อศาลได้ในสถานการณ์ที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งพิจารณาจากลักษณะของการกระทำผิดและการป้องกัน หากต้องทำการควบคุมตัวเด็กให้ควบคุมไว้ในสถานจำแนกลักษณะเยาวชน (The Juvenile Classification Home) แทนสถานควบคุมหรือคุกของตำรวจ³⁷

3.3 ประเทศฝรั่งเศส

ระบบกฎหมายของฝรั่งเศสนั้นได้ชื่อว่าเป็นระบบที่มีมาตรฐานในเรื่องของกระบวนการยุติธรรมอาญาในระดับที่เป็นแม่แบบสำหรับการศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ที่ต้องการจะพัฒนาปรับปรุงระบบกระบวนการยุติธรรมอาญามาเป็นเวลานานแล้ว ระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของฝรั่งเศสได้รับการยอมรับว่า เป็นต้นแบบของระบบการพิจารณาแบบไต่สวนที่ประเทศต่างๆ ซึ่งต่อไปนี้จะทำการศึกษาต่อไป

3.3.1 อายุของเด็กที่จะได้รับการคุ้มครอง

แต่เดิมกฎหมายฝรั่งเศสก็เกี่ยวกับศาลเด็กและเยาวชน คือ กฎหมายลงวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2453 แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎหมายลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2464 ที่บัญญัติว่าเด็กอายุต่ำกว่า 13 ปี ไม่ต้องรับผิดชอบในทางอาญา และไม่ต้องรับโทษ แต่ถ้าไปกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดขึ้น พนักงานอัยการจะเป็นผู้ดำเนินคดีโดยให้ผู้พิพากษาสอบสวนทำการไต่สวนคดี ผู้เสียหายไม่มีสิทธิที่จะดำเนินคดีต่อเด็กประเภทนี้ได้ ในระหว่างไต่สวนคดีผู้พิพากษาอาจฝากเด็กนั้นให้อยู่ในความควบคุมดูแลของบุคคลที่ไว้วางใจหรือองค์การสาธารณกุศลแห่งใดแห่งหนึ่งได้ แล้วให้ศาลแต่งตั้งทนายให้แก่เด็กในการสอบสวน ถ้าปรากฏว่าหลักฐานไม่เพียงพอ ผู้พิพากษาก็ส่งปล่อยเด็กนั้นไปทันที ถ้าคดีมีมูลก็จะไต่สวนสอบสวนต่อไปถึงความเป็นอยู่ นิสัยใจคอ ความเป็นไปในครอบครัว และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ต่อจากนั้นก็จำคดีขึ้นสู่ศาลแพ่ง ซึ่งมีศาลคดีเด็กและเยาวชนร่วมอยู่ทำการพิจารณาพิพากษาคดีด้วย การพิจารณากระทำเป็นการลับ ถ้าปรากฏว่าเด็กกระทำผิดจริง ก็ห้ามมิให้ลงโทษอาญาแก่เด็กนั้น แต่ให้ส่งตัวเด็กไป

³⁷ จิตรลดา เหลืองภิรมย์, เล่มเดิม, หน้า 58-60.

อบรมคัดค้านคดี หรือมอบตัวเด็กอยู่ในความควบคุมเลี้ยงดูของบุคคลที่ไว้ใจได้ หรือองค์การ
สาธารณกุศลต่างๆ ทั้งนี้ภายใต้กฎเกณฑ์หรือเงื่อนไขจนกว่าเด็กนั้นจะมีอายุครบ 21 ปีเป็นอย่างสูง

โดยเด็กที่มีอายุระหว่าง 10 ปีถึง 12 ปีอาจถูกนำไปปรากฏตัวต่อหน้าผู้พิพากษาศาลเด็ก
(Juge des enfants) ซึ่งมีอำนาจทำการสอบสวนคืออย่างพนักงานสอบสวน และมีอำนาจพิพากษา
ลงโทษผู้เยาว์ที่กระทำผิดด้วย สำหรับกรณีที่เด็กอายุระหว่าง 10 ปี ถึง 12 ปีจะทำได้เพียงใช้มาตรการ
ว่ากล่าวตักเตือน สั่งสอน และควบคุมดูแลเท่านั้น เช่น การทำทัณฑ์บน

ศาลคดีเด็ก (Tribunal pour enfants) มีเขตอำนาจเหนือเด็กหรือเยาวชนที่มีอายุไม่เกิน
16 ปี ในกรณีที่เยาวชนมีอายุ 16-18 ปีกระทำผิดในคดีที่มีโทษจำคุกเกินกว่า 5 ปีขึ้นไป (Crime)
เป็นการใช้ดุลพินิจให้การพิจารณาคดีอยู่ภายใต้เขตอำนาจของศาลที่พิจารณาคดีอุกฉกรรจ์
ซึ่งเยาวชนกระทำผิด (Cour d' Assises des Mineurs) เป็นระบบพิจารณาโดยคณะลูกขุนแยกต่างหาก
จากการพิจารณาในศาลเด็ก ทั้งนี้ต้องพิจารณาจากความผิดที่ได้กระทำ

สำหรับเยาวชนที่อายุตั้งแต่ 13-18 ปี ถ้าต้องหาว่ากระทำผิดอาญาขึ้นก่อนฟ้องก็ต้อง
มีการไต่สวน โดยผู้พิพากษาสอบสวนก่อนเช่นกัน แต่ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะขอเข้าร่วมกับพนักงาน
อัยการดำเนินคดีกับเยาวชนได้ ถ้าเยาวชนนั้นกระทำผิดโดยไม่คิดและขอให้ผู้พิพากษาปล่อยตัวไป
แต่ศาลอาจมีคำสั่งให้เยาวชนไปอยู่ในความควบคุมดูแลของบุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือองค์การ
สาธารณกุศลใดๆ มิฉะนั้นก็อาจจะส่งไปฝึกอบรมในโรงเรียนคัดค้านจนกว่าอายุจะครบ 21 ปีก็ได้
แต่ถ้าเยาวชนกระทำผิดศาลจำคุกเยาวชนนั้น ตั้งแต่ 10 ปีถึง 20 ปี ถ้าเป็นโทษที่ต่ำกว่าโทษดังกล่าว
ให้ส่งตัวไปฝึกอบรมในสถานกักและอบรมมีกำหนดอย่างน้อย 1 ใน 3 หรืออย่างมาก 1 ใน 2 ของ
โทษตามเกณฑ์ที่จะลง

กฎหมายฝรั่งเศสดังกล่าว ที่จัดให้มีการคุมประพฤติขึ้นด้วยนั้น มีลักษณะไปในทาง
ป้องกันมิให้เด็กกลับไปกระทำผิดขึ้นอีก ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกับการควบคุมสอดส่องเพื่อ
สงเคราะห์เด็กให้กลับตนเป็นคนดีตามที่ดำเนินกันอยู่ในสหรัฐอเมริกาและอังกฤษในสมัยเดียวกัน
ต่อมากฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนของฝรั่งเศส โดยได้มีการบัญญัติแต่ไขวิธีการ
เกี่ยวกับศาลคดีเด็กและเยาวชนให้ก้าวหน้าโดยผู้พิพากษาจะได้รับการคัดเลือกเป็นพิเศษ และให้
อำนาจผู้พิพากษาที่จะมีคำสั่งคุมประพฤติกับเด็กที่กระทำผิดอาญา ซึ่งถือว่าเป็นการอบรมอย่างหนึ่ง
สำหรับการควบคุมดูแลก็ให้มีเจ้าหน้าที่ที่เรียกว่าพนักงานคุมประพฤติซึ่งมีเงินเดือนประจำ และมีความ
รู้อย่างชำนาญในด้านการสังคมสงเคราะห์เป็นผู้ดำเนินการโดยอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของผู้
พิพากษาศาลคดีเด็กและเยาวชน แต่ก็ยังให้มีพนักงานคุมประพฤติฝ่ายอาสาสมัครทำหน้าที่เป็นผู้
ช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติประจำอยู่ด้วย

ปัจจุบันฝรั่งเศสเลิกใช้ระบบสถานพินิจแล้ว เพราะข้อเท็จจริงปรากฏว่า การส่งไปอบรมในสถานพินิจไม่ช่วยให้เด็กและเยาวชนประพฤติตนดีขึ้น ฝรั่งเศสจึงใช้วิธีใหม่โดยให้เด็กและเยาวชนมาับการศึกษาอบรมในสถาบัน ซึ่งไม่มีสภาพปิดเหมือนสถานพินิจเด็กและเยาวชนสามารถออกไปนอกสถาบันได้ สถาบันนี้อยู่ภายใต้การดูแลของแผนกคดีเด็กและเยาวชน

3.2.2 สิทธิของเด็กในชั้นสอบสวน³⁸

การสอบสวนคดีที่ผู้เยาว์กระทำความผิดแตกต่างคดีที่ผู้ใหญ่กระทำความผิด เพราะถือกันว่าผู้เยาว์เป็นผู้ที่รู้จักผิดชอบน้อย จึงมีความมุ่งหมายไปในทางให้การศึกษา และช่วยเหลือผู้เยาว์มากกว่าที่จะมุ่งหาหลักฐานลงโทษ

การสอบสวนเยาวชนกระทำความผิดมีวิธีการเช่นเดียวกับผู้ใหญ่กระทำความผิด ดังนั้นสิทธิของเยาวชนที่ตกเป็นผู้ต้องหา ได้แก่ ผู้ต้องหาไม่ต้องสาบาน ผู้ต้องหาสิทธิให้ทนายความช่วยเหลือได้

เมื่อผู้ต้องหามาพบผู้พิพากษาศาลไต่สวนในครั้งแรก ผู้พิพากษาไต่สวนจะสอบชื่อและนามสกุลผู้ต้องหาแล้วแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงคำฟ้อง และผู้พิพากษาไต่สวนจะต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบว่าสิทธิที่จะให้การต่อสู้คดีหรือไม่ให้การใดๆ เลยก็ได้ คำเตือนนี้ต้องบันทึกไว้ใน Proces-verbal และแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิที่จะหาทนายความหรือจะให้ศาลตั้งทนายความให้ก็ได้

ระหว่างการสอบสวนผู้ต้องหาที่มีทนายความจะให้การใดๆ ได้ต่อเมื่อทนายความร่วมอยู่ด้วย (ยกเว้นกรณีที่ต้องการสละสิทธิไม่ต้องการมีทนายความ) ทนายความจะทราบวันนัดสอบสวนล่วงหน้าอย่างน้อย 2 วัน เมื่อผู้พิพากษาศาลไต่สวนออกคำสั่งใดๆ ลงไปจะต้องแจ้งให้ทนายความทราบโดยทางจดหมายลงทะเบียนภายใน 24 ชั่วโมง

ก่อนที่จะสั่งให้ผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาผู้พิพากษาศาลไต่สวนจะสอบผู้นั้นในฐานะพยาน เมื่อผู้พิพากษาศาลไต่สวนเห็นว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดจะออกคำสั่งให้ผู้นั้นมีฐานะเป็นผู้ต้องหา หรือหากกรณีที่ผู้ต้องหาไม่ยอมให้การผู้พิพากษาศาลไต่สวนก็มีอำนาจที่จะสั่งให้ผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาได้

เมื่อผู้ต้องหาในฐานะเป็นผู้ต้องหาแล้ว ก็จะได้รับควบคุมครองจากกฎหมายตามสิทธิที่ได้กล่าวมาแล้ว

³⁸ ธีรพันธุ์ รัศมีพัศ. (2541). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส (อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ). หน้า 55-56.

3.3.3 การสอบสวนคดีอาญา

ในอดีตเมื่อครั้งยังใช้ประมวลกฎหมายวิธีไต่สวนคดีอาญาของฝรั่งเศส ค.ศ. 1808 (Le Code d' instruction criminelle – C.I.C.) ก่อนที่จะมีประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 นั้น กฎหมายได้กำหนดให้อัยการแห่งสาธารณรัฐและผู้พิพากษาไต่สวนทำหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดี และให้ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวมีสถานะเป็นเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี (มาตรา 9 C.I.C.) จึงถือว่าอัยการแห่งสาธารณรัฐและผู้พิพากษาไต่สวนเป็นผู้บังคับบัญชาของตำรวจฝ่ายคดี กล่าวคือมีอำนาจไม่แต่เฉพาะการดำเนินคดีอย่างตำรวจฝ่ายคดีเท่านั้น แต่ยังมีอำนาจออกคำสั่งให้เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีปฏิบัติตามอีกด้วย ด้วยเหตุนี้กฎหมายในอดีตจึงกำหนดให้อัยการแห่งสาธารณรัฐอยู่ภายใต้การควบคุมทางวินัยของศาลไต่สวน (มาตรา 280 C.I.C.) ส่วนผู้พิพากษาไต่สวนอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของอธิบดีอัยการ (มาตรา 9 C.I.C.) ดังนั้น ความสัมพันธ์ของตำรวจฝ่ายคดีกับพนักงานอัยการจึงเป็นความสัมพันธ์ในแนวดิ่ง ในลักษณะของสายการปฏิบัติงานตามโครงสร้างของการดำเนินคดีอาญา แม้ว่าจะไม่ใช่ผู้บังคับบัญชาในสายการปฏิบัติงานตามโครงสร้างของหน่วยงานก็ตาม³⁹

เมื่อประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 แล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานอัยการและตำรวจฝ่ายคดีก็ยังคงมีลักษณะของความสัมพันธ์ในแนวดิ่ง กล่าวคือ มีลักษณะการบังคับบัญชาในการปฏิบัติงาน โดยมีการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ การสอบสวนแต่ละประเภทที่แตกต่างกัน ดังนี้⁴⁰

1) การสอบสวนความผิดซึ่งหน้า (L' enquête de flagrance หรือ L' enquête de flagrant délit)

เป็นการสอบสวนประเภทที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีในการปฏิบัติหน้าที่และใช้มาตรการบังคับเพื่อการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความจริงมากกว่าการสอบสวนประเภทอื่น เนื่องจากเป็นความผิดที่เกิดขึ้นในระยะเวลาที่ใกล้ชิดกับการจับกุมตัวผู้กระทำความผิดได้ และนอกจากนั้นก็ถือว่าเป็นการสอบสวนที่จำกัดประเภทของความผิดอยู่เพียงเฉพาะความผิดที่ร้ายแรง คือความผิดอุกฉกรฐ์โทษและความผิดฆาตกรรมโทษที่มีโทษจำคุกเท่านั้น ดังนั้น ความผิดฆาตกรรมโทษที่มีแต่โทษปรับและความผิดหลุโทษซึ่งไม่มีโทษจำคุกอยู่แล้วเป็นความผิดเล็กน้อย จึงไม่มีความจำเป็นต้องใช้มาตรการบังคับที่รุนแรงในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจฝ่ายคดีแต่อย่างใด

³⁹ โกเมน ภทธรภิรมย์. (2526). “อัยการฝรั่งเศส.” *ระบบอัยการสากล*. หน้า 66.

⁴⁰ อุทัย อาทิวา. (2554). “ตำรวจกับการสอบสวนคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศส.” *รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส*. หน้า 84-101.

ในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีหลังจากที่พบหรือได้รับแจ้งเหตุว่ามีการกระทำความผิดซึ่งหน้าเกิดขึ้นนั้น ประการแรกเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีจะต้องรีบแจ้งให้อัยการแห่งสาธารณรัฐทราบโดยทันที (ป.วิอาญาฝรั่งเศส มาตรา 54 และ D.3) และจะต้องรีบเดินทางไปยังสถานที่เกิดเหตุ เมื่อเดินทางไปถึงแล้ว เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีมีอำนาจดำเนินการทั้งเป็นประโยชน์ในการสอบสวน

หากอัยการแห่งสาธารณรัฐพิจารณาเห็นว่าเป็นประโยชน์ ก็จะเดินทางไปสถานที่เกิดเหตุด้วยตนเอง เพื่ออำนวยความสะดวกปฏิบัติงาน

เมื่อเดินทางไปยังสถานที่เกิดเหตุแล้ว เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีมีอำนาจใช้มาตรการทุกอย่างที่จำเป็นสำหรับการตรวจตราเก็บรักษาวัตถุหรือสิ่งของทั้งหลายที่สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในการค้นหาความจริงได้ เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีจะต้องใช้ความระมัดระวังอย่างยิ่งในการเก็บรักษาวัตถุและสิ่งของซึ่งเก็บได้ในสถานที่เกิดเหตุซึ่งอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือสูญหายได้ (ป.วิอาญาฝรั่งเศส มาตรา 54 วรรคสอง) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยไม่เจตนาเป็นความผิดหลุโทษ (ป.วิอาญาฝรั่งเศส มาตรา 55) แต่หากการเปลี่ยนแปลงได้กระทำลงเพื่อขัดขวางความยุติธรรมเป็นความผิดมิชฌิมโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 434-4

นอกจากนี้ เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีมีอำนาจเก็บของกลางคือ วัตถุที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด อาวุธหรือเครื่องมือซึ่งใช้กระทำความผิดหรือมุ่งหมายที่จะใช้กระทำ หรือสิ่งของใดๆ ซึ่งปรากฏว่าได้มาจากการกระทำความผิด (ป.วิอาญาฝรั่งเศส มาตรา 56 วรรคสอง)

เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีมีอำนาจกันบุคคลทุกคนให้ออกไปไกลจากสถานที่เกิดเหตุจนกระทั่งเสร็จสิ้นการปฏิบัติงาน (ป.วิอาญาฝรั่งเศส มาตรา 61) และมีอำนาจตรวจบัตรประจำตัวประชาชนบุคคลทุกคนซึ่งอยู่ ณ ที่นั้น (ป.วิอาญาฝรั่งเศส มาตรา 78-2)

การดำเนินงานของเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีในกรณีความผิดซึ่งหน้านี้อือเป็นเรื่องพิเศษที่ฝ่ายนิติบัญญัติประสงค์จะให้อำนาจแก่ตำรวจในการเริ่มดำเนินการปฏิบัติงานที่มีลักษณะเทียบได้กับการไต่สวนของผู้พิพากษาไต่สวนในระหว่างระยะเวลาซึ่งการสอบสวนความผิดซึ่งหน้าอยู่ภายในอำนาจของตนตามกฎหมาย ทั้งนี้ เนื่องมาจากเหตุผลของความเร่งด่วนในการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ดังนั้นการกระทำทุกอย่างดังกล่าวในชั้นสอบสวนความผิดซึ่งหน้าของเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีจึงมีลักษณะเหมือนกับการดำเนินการไต่สวนของผู้พิพากษาไต่สวนในการสอบสวนเบื้องต้น แต่อย่างไรก็ตาม การสอบสวนความผิดซึ่งหน้าซึ่งกระทำโดยเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีนั้นถือว่าเป็นการชั่วคราว และมีขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับการไต่สวนคดีซึ่งจะตามมาในภายหลัง เนื่องจากการสอบสวนความผิดซึ่งหน้าของ

ตำรวจนี้ กฎหมายกำหนดระยะเวลาสำหรับการดำเนินการไว้ไม่เกินแปดวัน (ป.วิอาญาฝรั่งเศส มาตรา 53 วรรคสอง)

2) การสอบสวนเบื้องต้น (L' enquête préparatoire)

การสอบสวนเบื้องต้นเป็นการสอบสวนอีกประเภทหนึ่งซึ่งกระทำโดยตำรวจฝ่ายคดี เช่นเดียวกับการสอบสวนความผิดซึ่งหน้า การสอบสวนเบื้องต้นอาจเริ่มต้นโดยพนักงานอัยการ เมื่อได้รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษแล้วส่งเรื่องให้เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีดำเนินการสอบสวน หรืออาจเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีได้รับแจ้งเรื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดี หรือมีคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ แล้วรายงานให้พนักงานอัยการทราบและพนักงานอัยการได้มีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรให้เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีดำเนินการสอบสวนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการสอบสวนเบื้องต้นก็เหมือนกับการสอบสวนความผิดซึ่งหน้า คือ เพื่อค้นหาพยานหลักฐานที่จำเป็นสำหรับการพิสูจน์ความจริง เป็นการสอบสวนที่มีความมุ่งหมาย เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงซึ่งเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดให้แก่อัยการแห่งสาธารณรัฐ

ลักษณะสำคัญของการสอบสวนเบื้องต้น มีสองประการคือ

(1) เป็นการสอบสวนที่มีมาตรการบังคับน้อยกว่าการสอบสวนความผิดซึ่งหน้า

หลักการของการสอบสวนในเบื้องต้นนั้นจะมีมาตรการบังคับที่กระทบ กระเทือนสิทธิของบุคคลผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหาน้อยกว่าการสอบสวนความผิดซึ่งหน้า กล่าวคือ การสอบสวนเบื้องต้นไม่อาจกระทำความผิดต่อบุคคลใดได้ เว้นแต่บุคคลนั้นจะได้รับความยินยอมอนุญาตจากบุคคลผู้มีส่วนได้เสียก่อนที่จะกระทำการใดๆ อันเป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวนเบื้องต้น

ความผิดที่อยู่ในขอบเขตของการสอบสวนเบื้องต้นนั้นมีมากกว่าการสอบสวนความผิดซึ่งหน้า เพราะความผิดทุกประเภทอยู่ในขอบเขตของการสอบสวนเบื้องต้น ดังนั้น ไม่ว่าความผิดดังกล่าวจะเป็นความผิดลหุโทษซึ่งแต่เพียงโทษปรับ หรือความผิดมฆนิมโทษซึ่งกำหนดไว้แต่เพียงโทษปรับเท่านั้น ก็อยู่ในขอบเขตที่สามารถทำการสอบสวนเบื้องต้นได้ แตกต่างกับการสอบสวนความผิดซึ่งหน้ากระทำเฉพาะความผิดอุกฤษฏ์โทษและมฆนิมโทษเท่านั้น ไม่สามารถกระทำได้ในกรณีความผิดลหุโทษ

ผู้ที่มีอำนาจทำการสอบสวนเบื้องต้นได้คือ เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีและเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายกายใต้การควบคุมของเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีโดยตั้งต้นคดีเองตามที่เห็นสมควร หรือโดยคำสั่งของอัยการแห่งสาธารณรัฐ แต่ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีไม่มีอำนาจทำการสอบสวนเบื้องต้นได้ (ป.วิอาญาฝรั่งเศส มาตรา 21) การที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีทำการสอบสวนเบื้องต้นได้มากกว่าที่ให้ไว้ใน การสอบสวนความผิดซึ่งหน้านั้น มีเหตุผลเนื่องมาจากการสอบสวนเบื้องต้นเป็นการสอบสวนที่ใช้มาตรการบังคับโดยมีเงื่อนไขต้องอาศัยความยินยอมของ

บุคคลที่เกี่ยวข้อง บุคคลดังกล่าวจึงมีสิทธิที่จะไม่ให้ใช้มาตรการบังคับเอากับตนได้ ดังนั้นฝ่ายนิติบัญญัติจึงสามารถให้อำนาจการสอบสวนเบื้องต้นกับเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีได้มากขึ้นในขณะที่การสอบสวนความผิดซึ่งหน้านั้นมีมาตรการบังคับที่เด็ดขาดอยู่มากมายจึงจำเป็นต้องให้อำนาจดังกล่าวแก่เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีซึ่งได้รับการสนับสนุนหรือไว้วางใจว่าจะเป็นหลักประกันให้กับบุคคลได้ดีกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดี

อย่างไรก็ตาม แม้เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีจะมีอำนาจมากในการสอบสวนเบื้องต้น แต่อำนาจบางประการกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจไว้ คือ อำนาจควบคุมตัว หรือกักตัว (Rétention) อำนาจดังกล่าวมานี้เป็นอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี

สำหรับพนักงานอัยการนั้น นอกจากอัยการแห่งสาธารณรัฐแล้ว อัยการผู้ช่วยของอัยการแห่งสาธารณรัฐมีอำนาจออกคำสั่งให้เปิดการสอบสวนเบื้องต้นได้ เนื่องจากเป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดทิศทางกำกับดูแลการสอบสวน (ป.วิอาญาฝรั่งเศส มาตรา 12, 41 วรรคสอง และมาตรา 75) พนักงานอัยการอาจกระทำการสอบสวนด้วยตนเองเนื่องจากมีสถานะพิเศษของเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีอยู่แล้ว ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 41 วรรคสี่

ส่วนระยะเวลาของการสอบสวนเบื้องต้นนั้น รัฐบัญญัติฉบับลงวันที่ 15 มิถุนายน ค.ศ. 2000 ต้องการเพิ่มอำนาจของอัยการแห่งสาธารณรัฐในการควบคุมการสอบสวนเบื้องต้นของตำรวจฝ่ายคดี โดยให้ระยะเวลาการดำเนินการสอบสวนเบื้องต้นอยู่ในกำหนดเวลาที่มีเหตุผลตามสมควร เนื่องจากแต่เดิมนั้นการสอบสวนเบื้องต้นใช้เวลายาวนานเกินไป

นับแต่บัดนี้ไป ระยะเวลาของการดำเนินการสอบสวนเบื้องต้นจะมีกรอบที่กำหนดชัดเจนไม่ว่าการสอบสวนเบื้องต้นจะเริ่มโดยเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี หรือโดยคำสั่งของอัยการแห่งสาธารณรัฐ (ป.วิอาญาฝรั่งเศส มาตรา 75-1 และ 75-2)

ในกรณีที่อัยการแห่งสาธารณรัฐมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีทำการสอบสวนเบื้องต้น อัยการแห่งสาธารณรัฐจะต้องกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จของการสอบสวนเบื้องต้นไว้ด้วย กำหนดเวลาดังกล่าวอาจขยายออกไปได้ ถ้ามีเหตุผลอันสมควรของพนักงานสอบสวน

ในกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีได้เริ่มทำการสอบสวนเบื้องต้น โดยดุลพินิจของตนเอง เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีมีหน้าที่ต้องรายงานความก้าวหน้าของการสอบสวนเบื้องต้นให้อัยการแห่งสาธารณรัฐทราบภายในหกเดือนนับแต่วันที่เริ่มทำการสอบสวน (ป.วิอาญาฝรั่งเศส มาตรา 75-1)

(2) การใช้มาตรการบังคับ

ความจำเป็นในการได้มาซึ่งพยานหลักฐานทำให้ฝ่ายนิติบัญญัติจำเป็นต้องให้อำนาจในการใช้มาตรการบังคับที่จำเป็นในการสอบสวนเบื้องต้น ซึ่งมาตรการบังคับที่จำเป็นดังกล่าวไม่แตกต่างจากมาตรการบังคับที่ใช้ในการสอบสวนความผิดซึ่งหน้า แต่การใช้มาตรการบังคับดังกล่าวมีลักษณะบางประการที่สมควรกล่าวถึงเพิ่มเติมคือ

1. การค้นและมาตรการที่เกี่ยวข้อง

ดังได้กล่าวมาแล้วเกี่ยวกับการค้นในการสอบสวนความผิดซึ่งหน้าว่าตำรวจฝ่ายคดีมีอำนาจมากในการค้น แต่สำหรับการค้นในการสอบสวนเบื้องต้นนั้น การค้นไม่อาจกระทำได้หากไม่ได้รับความยินยอมจากบุคคลของเจ้าของเคหสถานที่จะทำการค้น ความยินยอมดังกล่าวจะต้องกระทำเป็นลายลักษณ์อักษร ด้วยการเขียนของผู้มีส่วนได้เสีย หรือถ้าหากบุคคลดังกล่าวไม่อาจทำการเขียนได้ก็จะต้องมีการบันทึกเหตุดังกล่าวไว้ในบันทึกการค้นถึงความยินยอมดังกล่าว (ป.วิอาญาฝรั่งเศส มาตรา 76 วรรคสอง)

แบบฟอร์มของความยินยอมที่เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีใช้บันทึกถ้อยคำของบุคคลที่ให้ความยินยอมในการค้นนั้น เป็นไปตามที่มาตรา 127 แห่งรัฐกำหนด (Décret) ฉบับลงวันที่ 20 พฤษภาคม ค.ศ. 1903 และมาตรา C 137 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส บัญญัติไว้ดังนี้

“ข้าพเจ้าทราบดีว่า ข้าพเจ้าสามารถค้นค้นการค้นในเคหสถานของข้าพเจ้าได้ แต่ข้าพเจ้าให้ความยินยอมอย่างชัดแจ้งสำหรับการค้นและการยึดทรัพย์สินที่ท่านกระทำลง ณ สถานที่นี้ ซึ่งท่านพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเป็นสำหรับการสอบสวนในคดีนี้”

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติแล้ว เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีก็มักไม่ค่อยได้ใช้ถ้อยคำของผู้ให้ความยินยอมตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่ใช้ถ้อยคำที่แสดงการให้ความยินยอมอย่างง่าย ๆ ว่า “อ่านและรับรองว่าถูกต้อง” พร้อมทั้งลงลายมือชื่อในบันทึกการตรวจค้น บรรทัดฐานของคำพิพากษาฎีกาฝรั่งเศสก็ยอมรับทางปฏิบัติดังกล่าว

ความยินยอมดังกล่าวไม่อาจถอนได้ ในทางปฏิบัติมักไม่ค่อยมีการปฏิเสธไม่ให้ความยินยอม ผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิดจอร์บให้ความยินยอมในการค้นเคหสถานเพื่อแสดงความบริสุทธิ์ของตนเอง แม้แต่ผู้กระทำผิดเองก็ยากที่จะปฏิเสธการค้นได้ เพราะการค้นสามารถกระทำได้ทุกขณะที่พนักงานอัยการเปิดการไต่สวนข้อเท็จจริงเมื่อทราบการรายงานเรื่องการกระทำความผิดที่เกิดขึ้น

2. ข้อยกเว้นในเรื่องการให้ความยินยอมในการค้น

หลักการค้นต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของสถานที่ในการสอบสวนเบื้องต้นนั้น มีข้อยกเว้นอยู่บางประการในความผิดที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม (La criminalité organisée) ดังต่อไปนี้

(ก) ความผิดฐานก่อการร้าย (ป.วิอาญาฝรั่งเศส มาตรา 706-24)

(ข) ความผิดฐานมีอาวุธและวัตถุระเบิด รวมทั้งความผิดฐานค้ายาเสพติด (ป.วิอาญาฝรั่งเศส มาตรา 76-1)

วิธีพิจารณาความสำหรับข้อยกเว้นดังกล่าวคือ อัยการแห่งสาธารณรัฐจะยื่นคำร้องต่อผู้พิพากษาแห่งเสรีภาพและการกักขัง และผู้พิพากษาดังกล่าวจะพิจารณามีคำสั่งเห็นชอบหรือปฏิเสธการค้น กล่าวโดยสรุปคือ คำสั่งของผู้พิพากษาแห่งเสรีภาพและการกักขังที่เห็นชอบกับการค้นจะมีผลเข้ามาแทนที่การให้ความยินยอมของบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในการค้น

การดำเนินการค้นก็เป็นไปตามหลักเกณฑ์ทั่วไป การค้นสามารถกระทำได้ไม่แต่เฉพาะในเคสสถานของผู้ต้องสงสัย แต่รวมถึงเคสสถานของบุคคลที่เก็บรักษาวัตถุหรือสิ่งของที่สามรถแสดงถึงฝีมืออยู่ของการกระทำความผิดได้ แม้บุคคลที่สามนั้นจะไม่ทราบเรื่องก็ตาม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 76-1 บัญญัติว่า “การกระทำอันเกิดขึ้นเนื่องจากการปฏิบัติการอันเกี่ยวข้องกับความผิดอื่น นอกเหนือจากที่กล่าวไว้ในคำสั่งของผู้พิพากษานั้น ไม่เป็นสาเหตุแห่งการยกเลิกกระบวนการวิธีพิจารณาที่กระทำลง” บรรทัดฐานของคำวินิจฉัยของศาลฎีกาได้ยอมรับผลแห่งการค้นซึ่งกระทำลงตามคำร้องขอส่งประเด็น (Sur commission rogatoire) อย่างไรก็ตาม การยึดทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับความผิดอื่นที่ปรากฏขึ้นในระหว่างการค้นนั้นไม่อาจกระทำได้ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากเจ้าของสถานที่ ยกเว้นในกรณีที่เป็นความผิดซึ่งหน้า

3. การสอบปากคำ

การสอบปากคำในการสอบสวนเบื้องต้นก็มีวัตถุประสงค์เดียวกับการสอบสวนความผิดซึ่งหน้า กล่าวคือเพื่อค้นพบพยานหลักฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการพิสูจน์ความจริง และพยานบุคคลก็สามารถเรียกร้องให้ตนเองอาศัยอยู่ในสถานที่ของตำรวจหรือ Gendarmerie ได้เช่นกับการสอบสวนความผิดซึ่งหน้า (ป.วิอาญาฝรั่งเศส มาตรา 78 วรรคสี่)

ในด้านรูปแบบของการสอบปากคำของการสอบสวนเบื้องต้นก็เป็นเช่นเดียวกับการสอบปากคำพยานบุคคล ผู้ต้องหา หรือผู้เสียหายในการสอบปากคำของการสอบสวนความผิดซึ่งหน้า กล่าวคือ จะมีเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีเป็นผู้ดำเนินการ หรืออาจดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีภายใต้การควบคุมของเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี

สำหรับการคุ้มครองพยานบุคคลโดยการปกปิดมูลำเนาและข้อสนเทศของพยานบุคคลไม่ให้บุคคลอื่นล่วงรู้ถึงสถานที่พักอาศัยหรือตัวพยานว่าเป็นใคร เพื่อความปลอดภัยของพยานบุคคลนั้น ใช้หลักเกณฑ์เดียวกับเรื่องการปกปิดมูลำเนาและตัวพยานบุคคลในการสอบสวนความผิดซึ่งหน้า ตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 706-57 และมาตรา 706-58

เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีดำเนินการสอบสวนเบื้องต้นเสร็จสิ้นแล้ว จะส่งผลการสอบสวนเบื้องต้นให้อัยการแห่งสาธารณรัฐเพื่อพิจารณาใช้ดุลพินิจในการฟ้องคดีอาญาต่อไป ถ้ามีการควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้และพยานหลักฐานที่รวบรวมได้เพียงพอต่อการฟ้องคดีแล้ว อัยการแห่งสาธารณรัฐก็จะพิจารณาถึงความจำเป็นที่จะต้องส่งตัวบุคคลผู้ต้องหามาต่อหน้าเขาหรือสั่งให้ปล่อยตัวชั่วคราว โดยใช้กระบวนการวิธีพิจารณาให้ผู้ต้องหามาปรากฏตัวโดยทันที (La comparution immédiate) หรือฟ้องคดีโดยตรง (Unecitation directe) หรือร้องขอให้ผู้พิพากษาไต่สวนเปิดการไต่สวน (L'ouverture d'une information)

3) การสอบสวนโดยผู้พิพากษาไต่สวน (L' instruction préparatoire)

เป็นลักษณะเฉพาะของวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศสที่มีผู้พิพากษาไต่สวนเข้ามาทำการสอบสวนคดีอาญา โดยเรียกชื่อการสอบสวนดังกล่าวว่า “การไต่สวนคดีอาญา” (L' instruction) การไต่สวนของผู้พิพากษาไต่สวนจะเป็นการค้นหาข้อเท็จจริงที่จะเป็นประโยชน์ต่อศาลที่มีเขตอำนาจในชั้นพิจารณาพิพากษาคดี อย่างไรก็ตาม การไต่สวนมีความแตกต่างจากการสอบสวนสามประการ คือ

(ก) การไต่สวนกระทำได้โดยไม่จำกัดเวลาในการดำเนินงาน

(ข) การกระทำของผู้พิพากษาไต่สวนนั้นมีความหลากหลายและมีขอบเขตที่ไม่จำกัดเหมือนการสอบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี

(ค) การไต่สวนจะกระทำได้ต่อเมื่อได้มีการเริ่มคดีอาญา (La mise en mouvement des poursuites) บุคคลที่อยู่ในกระบวนการไต่สวนจะไม่ใช่ว่าอยู่ในฐานะของผู้ต้องสงสัยหรือผู้เสียหายอีกต่อไป แต่จะมีฐานะเป็นผู้ถูกไต่สวนและคู่ความฝ่ายแพ่ง

การไต่สวนของผู้พิพากษาไต่สวนนั้น นับว่าเป็นวิธีพิจารณาคดีอาญาขั้นก่อนพิจารณาของระบบกฎหมายฝรั่งเศสโดยเฉพาะ มีรายละเอียดและเนื้อหาที่กว้างกว่าวัตถุประสงค์ของบทความนี้ที่ต้องการกล่าวถึงอำนาจหน้าที่และบทบาทในการสอบสวนคดีอาญาของเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีในกฎหมายฝรั่งเศส

การสอบสวนในคดีที่ผู้เยาว์กระทำผิดแตกต่างจากคดีที่ผู้ใหญ่กระทำผิด เพราะถือกันว่าผู้เยาว์เป็นผู้ที่รู้จักผิดชอบน้อยจึงมีความมุ่งหมายไปในทางให้การศึกษา และช่วยเหลือผู้เยาว์มากกว่าที่จะมุ่งหาหลักฐานลงโทษ⁴¹

โดยบุคคลผู้มีอำนาจสอบสวนคดีที่ผู้เยาว์กระทำผิด อำนาจการสอบสวนไม่ได้ตกอยู่กับผู้พิพากษาศาลไต่สวน (Juge d' instruction) แต่ผู้เดียว การสอบสวนบางอย่างตกเป็นหน้าที่ของผู้พิพากษาศาลเด็ก (Juge des enfants) ด้วย ซึ่งอำนาจสอบสวนของผู้พิพากษาศาลไต่สวนคดีความผิดที่เป็น Crime ผู้พิพากษาศาลไต่สวนมีอำนาจสอบสวนแต่ผู้เดียว และจะเริ่มสอบสวนเมื่ออัยการ (Procureur la République) หรือผู้เสียหายยื่นฟ้อง หรือเมื่อผู้พิพากษาศาลเด็ก (Juge des enfants) ขอให้สอบสวน

ในความผิดที่เป็น Délit ผู้พิพากษาศาลไต่สวนอาจจะทำการสอบสวนก็ได้ เมื่ออัยการหรือผู้เสียหายร้องขอให้สอบสวน

การสอบสวนมีวิธีการเช่นเดียวกับคดีที่ผู้ใหญ่กระทำผิด ผู้พิพากษาศาลไต่สวนจะต้องไม่ละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาตามมาตรา 114 และ 118

ผู้พิพากษาศาลไต่สวนหรือผู้พิพากษาศาลเด็กจะต้องแจ้งให้บิดามารดา ผู้ปกครองทราบว่าผู้เยาว์กระทำผิด ถ้าผู้เยาว์ไม่มีทนายความ ผู้พิพากษาจะตั้งทนายความให้ และมอบตัวผู้เยาว์ชั่วคราวให้แก่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ที่ไว้วางใจได้ หรือสถานสงเคราะห์เด็กก็ได้ ถ้ามีความจำเป็นจะส่งตัวผู้เยาว์ไปสถานกักขังก็ได้ แต่ผู้เยาว์จะต้องอยู่กันคนละเขตกับผู้ถูกคุมขังอื่นๆ จะส่งตัวผู้เยาว์ไปสถานกักขังได้เมื่อผู้เยาว์อายุกว่า 13 ปีขึ้นไป

⁴¹ ธีรพันธุ์ รัศมีทศ. เล่มเดิม. หน้า 62.